

Мустақиллик
майдондаги оҳбат

КЎЗЛАРИДА КУЁШ БОР ЭДИ

У кишини мен тўй-ҳашамлар тўрида кўришга одатланиб қолганман. Каттаю кичик иззат билан турга олади. У эса ўсик қолларига тагидаги кўзлари билан давлага бир қур назар ташлайди.

— Болаларим, десам майлими? Сизларнинг ахир 90 ёшли Неймат бобонизман...

Хамма гуриллаб розилик билдиради. Бу отахон — Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Неймат Дўстхўжаев...

Неймат отани ҳар байрамда Мустақиллик майдонида кўраман. Охиста-охиста, битта-битта босиб то Ўзбекистон тасвири туширилган ер шари ўрнатилган шохсупа тагига келади. Узок тикилади. Кейин:

— Худога шукр, етказдинг-а, — деб кўяди.

Сўнгра арча дарахтлари остидаги ўриндиққа чўкиб, шовуллаб турган фаввораларга тикилади.

Бу йил ҳам шундай бўлди. Ўша ўриндиқда усталарнинг ишини кузатиб ўтирибди Неймат ота. Бир дуосини олай деб яқинлашдим.

— Ассалому алайкум, Неймат ота, — дедим.

— Э-э, ваалайкум ассалом, бормисиз болам! — Мени бировга ўхшатиб чоғи отахон тушмагур. — Ма-на шукрона қилиб ўтирибман. Қани, ўтиринг болам, ўтиринг.

Ўриндиққа чўқдим. Неймат отанинг сўхбатлашишга ҳафсаласи бор шекилли, сўзга тушиб кетди.

— 1991 йилнинг 31 августи эсингиздами? Ҳа, баракалла, Президентимиз юртимиз мустақиллигини эълон қилган кун. Эртасига биринчи сентябрь кунини шундай келдим. Одамлар кўп. Хаммаси бир-иккитадан бўлиб шивирлашибди. Чидаб туролмадим.

— Нега шивирлашаёпсизлар? — дедим бир гуруҳ одамларга яқинлашиб, — ахир бор-овоз билан ҳайқиринглар, қарнай-сурнай чалин-лар. Ахир юртимиз мустақиллигининг биринчи кунини яшашптику?!

Улар менга галати қарашиб, нари кетишди. Одамларнинг ичидагисини ташқарига чиқаролмаётганига ҳайратландим.

— Отахон, — деди бир киши. — Мен ўттизинчи йилларнинг охирида қатагон бўлган инсоннинг ўғлиман. Абдайими энди озодлик?

— Абдайи! — дедим комил ишонч билан. — Йўлбошчимиз Исро Каримов айтидими, энди озодлик қуёши, нури абдайи манглайимизни силайди.

— Қани, келинг, бир бағримга босай, — деди киши, — мен жонини юрти учун фидо қилган инсоннинг ўғлиман. Энди отам учун ҳам, ўзим учун ҳам яшаб, ишлайман. Битта жо-

ним экану, мингта жоним мустақиллик деган сўзга садақа бўлсин...

Шукр, мана истиқлолнинг еттинчи йилини ҳам кўрапман. Қаранг, тайёргарлик қанчалар авжида! Эртага кўрасиз, майдон одамга тўлиб кетади. Ўн йилдан кейин, эллик йилдан кейин мустақиллигимиз байрами қандок бўларкин? — Неймат отанинг хира кўзлари ёлғанди, — кўраимиканман ўша кўнларни?!

— Насиб этса, — дедим астойдил.

— Хаммага насиб этсин, — деди ота, — қаранг, неча кундан бери қурилиш ишлари кетаяпти. Хаммаси биз учун, халқ учун. Ҳаётимиздаги энг шодон кунни нишонлашимиз учун. Етти йилда озмунча иш бўлди-ми? Авваллари Ўзбекистон деган юрт харитада йўқ эди. Номини битта — шўролар давлати эди. Бугун — бор! Бугун жаҳон билади бизни.

Қаерга борсак, кўракни керамиз: биз ўзбекмиз, Ўзбекистонданмиз. Дарров «О, Амир Темур, Тошкент, Самарқанд, браво» дейишди. Ма-на шунинг учун ҳам қанча яшасак, арзийди, иним!

Неймат ота билан шу кунни алла-паллагача сўхбатлашиб ўтирдик.

Уйлайманки, Ватанимиздаги миллионлаб одамлар худди Неймат отадек бахти шукронаси билан яшаш-пти. Аминманки, Мустақиллик бу илоҳий неъмат эканини пахтакордан зийоргача барча бирдек англаб етди бугун. Барча белини маҳкам боғлаб, меҳнат жабҳасида тер тўкмоқда.

Хамшаҳарларимизнинг жуда кўпчилиги атайлаб Мустақиллик майдонидан ўтади. У ердаги бўлаётган ишларни кўриб, юрагиди бир олам қувонч уйғонади. Нега ҳам қувонмасин: ахир ҳадемай мустақиллик байрамини нишонлаймизку! Жаҳон ўшанда ўзбек халқининг азму қарори — истиқлол абадиятини яна бир бор хис қилади.

— Неймат ота, — дедим ҳайратланаётиб, — омон бўлинг, истиқлол байрамларини кўп йиллар биргаликда кутайлик.

Неймат ота миннатдор кўзларини менга тикиди, унинг кўзларида худди қуёш чарақлаётгандек эди...

Ғолиб МИРЗО.

Бугунги кунда бирор бир соҳа йўқки, унда аёлларимиз иштирок этмаган бўлса. Раҳбар, ишчи, тадбиркор, қурувчи, ҳайдовчи ва бошқа касбларда албатта аёлларимизни учратиш мумкин. Хотин-қизларимиз қай соҳада ишласалар ҳам, лекин оналик, уйнинг бекаси эканликларини ҳеч қачон унуттирмайди. Шаҳримиздаги фидойи аёллардан бири саналган, Шайхонтоҳур тумани меҳнат биржасининг раҳбари Маъсуда Каримова билан сўхбатимиз бугунги кунда биржада меҳнат қилаётган аёлларнинг фаолияти ва уларнинг тутган ўрни ҳақида бўлди.

— Маъсуда Бекмирзаевна, аввало меҳнат биржаси ва унда амалга оширилаётган ишлар ҳақида гапириб берсангиз.

— Бундан саккиз йил муқаддам юртимизда меҳнат биржаси ҳақида тушунганим ўзи бўлмаган. Чунки 90-йилларгача фақат ишга жойлаштириш маркази фаолият кўрсатган бўлиб, унда атиги 4 нафаргина ишчи ишлаган. У вақтда Кабулов кўчасидаги бир бинонинг биттагина кўрмасиз хонасида ишлаш жуда машаққатли бўлган. Охирати обод бўлган Мухайе Имомова мана шу меҳнат биржасини вужудга келтиришда, унинг ривожланишига катта ҳисса қўшган аёллардан бири десам янглишмайман. Давр тақозоси билан 1990 йилда меҳнат биржасида иш бошлаганимда кўп умидсизланилар эдим. Чунки бу ташкилотнинг иши кўзга кўринмас, келажик йўқ деган фикрда бўлардим. Аммо устозим Мухайе опанинг сабр-тоқатликлари, узққни кўра билишлари, халқ учун жон фидо қилишга қодирликларини кўриб, бора-бора ишга бўлган қарашим мутлақо ўзгарди. Шу аёлнинг қудрати меҳнат биржасининг ишини ривож топтирди ва бизлар сингари маҳаллий ходимларни ишлагача қорлади. Токи 1992 йилга қадар устозларим билан фуқароларни фақат шаҳардан бошқа шаҳарга ишга юбориш билан шуғулланардик. Бора-бора уйма-уй юриб, иш билан банд бўлмаган аҳолини рўйхатга олишни бошладик. Чунки кўлимизда иш билан банд бўлмаган аҳоли ҳақида, ёки бўш иш ўринлари, вакант лавозимлар ҳақида ҳеч қандай маълумот бўлмаган. Секин-аста шаҳардаги барча ишлаб чиқариш корхоналари ва бирлашмалари билан алоқа боғлаб, у ердаги бўш ишчи ўринлари билан қизиқиб, маълумот йиғишга киришдик.

1991 йилда ишга жойлаштириш маркази — бош бошқармага айлантирилди. Собир Саид-каримов унга раҳбар этиб тайинланиб, иш услуби ҳам ўзгара бошлади. Энг аввало бошқарма учун жой ажратилди. Ходимларнинг ишлашлари имконият тўғрисида, фаолиятимиз қамрови кенгай бошлади. Юртимиз мустақилликка эришгандан сўнг бизнинг ишда ҳам тубдан ўзгариш бўлди. Мустақил ишлаш имконияти тугилиб, штатларга эга бўлди, қўшимча бўлимлар очилди. 1992 йилдан ижтимоий ҳимоя, ишга жойлаштириш, қайта ўқитиш, бозорни таҳлил қилиш ва ҳуқуқ бўлимлари фаолият кўрсата бошлади. Ҳаммадан ҳам «Бандликка қўмаклашиш жамғармаси» очилган, ишга бўлган муносабат ва талаб ўзгача бўлди. Натижада туман ҳокимлиги қўшмадаги иқтисодий масалалар билан шуғулланиш бўлими билан ҳамкорликда барча корхоналар ўртасида тушунириш ишлари олиб бордик. Сабаби, шу вақтгача корхонадаги бўш ишчи ўрни ва фуқароларнинг иш билан банд бўлмагани билан ҳеч ким шуғулланмаган. Корхоналарнинг ички ишга аралашувимиз улар учун янглик эди.

Мана бугунги кунга келиб фақат ходимлар сони кўпайибгина қолмай, ҳар бир туманда меҳнат биржасининг ўз ўрни бор. Ишларимиз компьютер асосида ташкил этилган. Мен туман биржаси раҳбари бўлиб 1996 йилдан бери фаолият кўрсата бошлаган бўлсам, бошқармадаги мутасадди раҳбарларнинг ёрдами билан аҳолини ишга жойлаштириш, янги иш ўринлари ташкил этишда барча имкониятлар

— Хотин-қизлар кўмитасининг фаолияти маънавий-маърифий ишлар бўйича олиб борилаётган жамоат ишларининг маълум қисmini ташкил этади, — дейди университет хотин-қизлар кўмитаси раҳбари Нозима Абдураманова. — Ойла йили муносабати билан бу йил фаолиятимизда алоҳида аҳамият касб этишини тасаввур қилишимиз кийин эмас. Университет касба уюшмаси томонидан аёлларга жуда катта моддий ёрдам қўрсатилиши ишмишни яна бир қадар жонлантиришга катта туртки бўлди.

Кўмитада 1997 йилдан бошлаб Ойла туркумида «Баркамол инсон» — одил оила қури» мавзусида ётоқхоналардаги қизлар орасида мулоқотлар бошлаб юборилган. Ҳозирда факультет кен-

ни ишга соялапмиз. Мисол тариқасида айтидиган бўлсам, биржа жамғармаси ҳисобидан очилган «Ризобод» кичик корхонаси плёнкали жалтачалар ҳамда пластмасадан уй-ўзғор буюмлари ишлаб чиқаради. Бу ерда 18 нафар фуқаро иш билан таъминланган. Асосий ишчилар аёллардир.

— Мана сиз ҳам онасиз, раҳбар, тадбиркорсиз, десак янглишмаймиз. Айтингчи, аёлларнинг ишлашига муносабатингиз ва уларнинг ишлашлари қандай имкониятлар яратяпсиз.

— Ойлада эр-хотин баравар ҳаракатда бўлмаса, унда ишнинг баларакаси бўлмайди. Бекорга айтилган «Сендан ҳаракат, мендан барака» деб. Шундай эканми, тўрт мучаси соғ бўлса аёлми, эркекми ишлаганига тарафдорман. Биржамизда 42 нафар ишчи ишлайди. Шундан 34 нафари аёллардир.

Фидойилар

ОНА, РАҲБАР, ТАДБИРКОР...

Уларнинг ҳар бири тумандаги 52 та маҳаллага бирикитиб қўйилган. Маҳаллалар билан ишлашда Салима Зоҳидова, Мухаббат Камолова, Манзура Абдуллаеваларнинг меҳнати жуда салмоқлидир.

Шу ўринда айтиб ўтишим керак: 1997 йилдан «Усто-шоғирд» услубида ишлашга киришганмиз. Бу борада ҳам аёлларимиз пешқадам. Устозликни зиммасига олиб иш бошлаган миллий кийим тикиш устаси — Нафиса Муродшайхова, зардуш — Матлуба Турсунова, поппочи — Муаттар Ғуломовалар қисқа вақт ичида бир қанча қизларимизга хунар ўргатиб, ишга жойлаштиришга эришдик. Биз билан шартнома асосида ишлайдиган усталар 5 йилгача солиқдан озод этилади. Бериладиган ойлик маошининг 30 фоизини иш ҳақи қилиб олади. Шогирд эса қонундаги энг кам иш ҳақининг 75 фоизини, агар қарамогиди фарзанди бўлса 10 фоиз қўшимчаси билан стипендия қилиб олади. Туманимизда иш билан банд бў-

лмаган аҳолини рўйхатга олиш ишлари олиб бордик. Сабаби, шу вақтгача корхонадаги бўш ишчи ўрни ва фуқароларнинг иш билан банд бўлмагани билан ҳеч ким шуғулланмаган. Корхоналарнинг ички ишга аралашувимиз улар учун янглик эди.

Уларнинг ҳар бири тумандаги 52 та маҳаллага бирикитиб қўйилган. Маҳаллалар билан ишлашда Салима Зоҳидова, Мухаббат Камолова, Манзура Абдуллаеваларнинг меҳнати жуда салмоқлидир.

Шу ўринда айтиб ўтишим керак: 1997 йилдан «Усто-шоғирд» услубида ишлашга киришганмиз. Бу борада ҳам аёлларимиз пешқадам. Устозликни зиммасига олиб иш бошлаган миллий кийим тикиш устаси — Нафиса Муродшайхова, зардуш — Матлуба Турсунова, поппочи — Муаттар Ғуломовалар қисқа вақт ичида бир қанча қизларимизга хунар ўргатиб, ишга жойлаштиришга эришдик. Биз билан шартнома асосида ишлайдиган усталар 5 йилгача солиқдан озод этилади. Бериладиган ойлик маошининг 30 фоизини иш ҳақи қилиб олади. Шогирд эса қонундаги энг кам иш ҳақининг 75 фоизини, агар қарамогиди фарзанди бўлса 10 фоиз қўшимчаси билан стипендия қилиб олади. Туманимизда иш билан банд бў-

лмаган аёллар кўпчилиги эътиборга олиб, усталарни ҳам «Шарқ гули» ҳиссдорлик жамиятида меҳнат қилаётганлардан олганмиз. Чунки иш ўрганган шогирдини шу корхонага ишга жойлаштирамиз. Бу ерда қасанчилик ҳам мавжуд бўлиб, 60 нафар аёл уйига иш олиб ишлайди. Шунингдек, «Усто» бирлашмасида 100 дан ортиқ фуқаро уйларида ганчкорлик, кулчилик, заргарлик ишлари билан шуғулланадилар.

— Шу кунгача биржага неча аёл мурожаат этган?

— Қўшимча иш қилиш, қисқартиришга тушган ёки мутахассислигини ўзгартирмоқчи бўлган фуқароларимиздан 696 таси мурожаат этган бўлса, шундан 648 таси ишга жойлаштирилди. Шулардан 373 нафари аёллардир.

— Ойлада 16 ёшгача болалари бўлса, уларга нафақа тўлаш ҳусусида ҳам гапириб ўтсангиз.

— Биржа ходимлари маҳалла билан ишлабгина қолмай, у ердаги муаммоларни ҳал этишга ва назорат қилишга ҳуқуқлидир. Шу боисдан ҳам Вазирил Маҳкамасининг «Болали оилаларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш тўғрисида»ги қарорига асосан болаларга бериладиган нафақа пулларини тўлиқ назоратга олишган. Ҳатто ҳозир ҳар бир маҳалла қошида биржа бурчақлари ташкил этилди. Туманимизда 40290 та қўп болали оила бор. Улардан май ойи ичида 8714 нафарига 47 миллион 417 минг 417 сўм нафақа пули ажратилди. Бу кўрсаткичлар ҳар ойда кузатилиб ва текшириб борилади.

— Келгуси режаларингиз қандай?

— Ёш ўғити борган сари қилинмай қолмаётган ишлар кўпга ўхшаб кўринар экан. Президентимизнинг бир гаплари ҳеч эсимдан чиқмайди: «Ҳар қандай ўзгаришларни 50 ёшгача қилиб олиш...» Дарҳақиқат 50 ёшга тўлаётган бўлсам ҳам, ҳали қилаётган ишлар кўп. Ёлғиз ўғлим, келиним ва икки нафар ширин-шакар набира-ларимнинг ўсиб-ўнганини кўриб юрсам дейман. Шунингдек, яна биржа қошида очмоқчи бўлаётган «Усто Собиржон» кичик корхонасини ҳамда «Жангоҳ» маҳалласидан ўрин оладиган қувурларни қайта ишлаш кичик корхонасини ишга тушириб олсам деган яхши режаларим бор. Булар ишга тушса яна салкам 50 нафар фуқаро иш билан таъминланади. Бошқа ишлар ўз йўлида давом этаверади деб ўйлайман.

Сўхбатдош
Гулзода АБДУЛЛА қизи.
СУРАТДА: биржа раҳбари
Маъсуда Каримова.
Рустам Шарипов
олган сурат.

Кўкка бўй чўзган бу каби кўп қаватли бинолар шаҳримиз кўрмига айланган. Уларнинг пойтахтимизда тобора кўпайиб бораётгани нафақат гўзаллик касб этаётир, балки хамшаҳарларимизни ҳар томонлама қулай турар жойлар билан таъминлайтир.

Маълумки, кейинги пайтларда Тошкент шаҳрида санитария-тозалаш тизимини ривожлантириш борасида бир қатор хайрли ишлар амалга оширилмоқда. Шаҳарнинг санитария тозалаш, ободонлаштириш ишлари-га катта эътибор берилиб, ободонлаштириш ва санитар ойлик-лари ўтказилмоқда. Лекин ша-ҳар ҳудудининг санитар тоза-лигини таъминлаш борасида айрим муаммолар ҳам борки, уни ечиш кўп жихатдан аҳоли-нинг ўзига ҳам боғлиқдир. Шу нарсга ачинарлики, аҳоли яшайдиган турар жой мавзела-ри, маҳаллаларда, халқ кўча-лиги иншоотларидаги шахслар-нинг масъулиятсизлиги оқиб-атида санитария қондаларини бузиш ҳоллари учраб турибди. Санитария қондаларини ва эпи-демияга қарши кураш тартиби-ни бузган бундай жавобгар ша-хсларга ва айрим фуқароларга нисбатан Ўзбекистон Республи-каси Президентининг 1998 йил 2 мартдаги «Санитария қону-ларини бузганлик учун жавоб-гарлиқни қўйиштириш тўғриси-да»ги Фармони, Ўзбекистон Республикасининг «Маъмурий жавобгарлик тўғрисида»ги Ко-дексининг 53-моддасига биноан жарималар солинмоқда.

Жорий йилнинг ўтган даври мобайнида ана шундай шахс-ларнинг 483 нафарига байно-малар тузилиб жарималар со-линди. Ҳўш, шахримиз ҳуснига доғ тушираётган бу фуқаролар ва жавобгар шахслар қимлар экан? Қуйида ана шулар билан танишасиз.

• Юнусобод тумани бўйича:

Гуллола кўчаси 34-уйда яшовчи Х. Рихсизхўжаев; 1-ижара корхонаси участка бошлиғи Ю. Дехқонова; 2-ижара корхонаси раҳбари И. Абду-мўминов.

• Акмал Икромов тумани бўй-ича: туман санитар-тозалаш дирек-цияси раҳбари И. Раҳимов; 11-«Махсус транс» корхонаси раҳбари

Шаҳримиз ҳуснига доғ
тушираётганлар

ЖАРИМАДАН ХУПОСА ЧИҚАРИНГ

Ф. Камолов; 6-ижара корхонаси раҳбари Р. Аҳмедов.

• Яқкасарой тумани бўйича: Ат-Термизий кўчасидаги 78-уйда яшовчи М. Сайдалиева; Сирожди-нов кўчасидаги 138-уйда яшовчи А. Абдуллоев; Ботир Бобоев кўча-сидаги 65-уйда яшовчи Д. Исрои-лов. Ободонлаштириш бошқарма-си бошлиғи С. Зоҳидов.

• Бектемир тумани бўйича: 1-ижара корхонаси раҳбари Асраку-лов; «Бахт» дам олиш базаси раҳ-бари Хайитматов.

• Ҳамза тумани бўйича: ободонлаштириш бошқармаси бошли-ғи И. Охунжонов; 10-турар жойлар-дан фойдаланиш идораси раҳбари Ш. Ниёзов; турар жойлардан фойдаланиш идораси раҳбари О. Матекубов; 5-турар жойлардан фойдаланиш идораси раҳбари Р. Хайитов.

• Мирзо Улуғбек тумани бўй-ича: 6-ижара корхонаси раҳбари М. Керимов; ободонлаштириш бошқар-маси бошлиғининг ўринбосари Х. Алимов; «Автоўлмехбаза» директо-ри И. Бектуров.

• Мировот тумани бўйича: «Сервис» фирмаси директори Ф. Раҳматов.

• Сергели тумани бўйича: «Автоўлмехбаза» директори Хайрудди-нов; ободонлаштириш бошқармаси муҳандиси Мусаев.

• Чилонзор тумани бўйича: ободонлаштириш бошқармаси бош-лиғи К. Хўжаева; 1-ижара корхонаси устаси Х. Абдуллаева; 4-ижара кор-хонаси устаси О. Иброҳимова.

• Собир Раҳимов тумани бўй-ича: А. Қодирий боғининг директори Ш. Султонов; «Автоўлмехбаза» ди-ректори И. Сиддиқов; 10-турар жойлардан фойдаланиш идораси бошлиғи Ш. Ниёзов; 9-турар жойлардан фойдаланиш идораси му-ҳандиси Х. Йўлдошев.

• Шайхонтоҳур тумани бўйича: «Исломобод» фотостудиясининг дирек-тори А. Мухамедов; «Раҳбар Ота» фир-масининг раҳбари М. Насриддинов.

Кўриб турганингиздек, жарима тў-лашлар орасида оддий фуқаролар ҳам, минг афсуски, ободонлаштириш ва тозаланиш сақлашга бевосита му-тасадди бўлган жавобгар шахслар ҳам бор. Шаҳримизда озодликни сақлаш ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиз бўлиши керак. Уни унутиш-га ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Шу жу-младан шаҳар санитар тозаллиги қон-даларини бузган ва жарималарга тортилган юқоридаги шахслар ҳам. Уйлаймизки, жарима тўлаган айрим фуқаро ва жавобгар шахслар ўз қил-мишларидан етарли ҳулосалар чи-қариб оладилар. Уларнинг бу қил-миши бошқаларга ҳам сабоқ бўла-ди, деган умиддамиз.

«Тошкент оқшомига жавоб берадиганлар»

«ҚУПАЙ БЎЛУР ЭДИ»

«Тошкент оқшомига» газетасининг шу йил 30 март сониди эълон қилинган юқоридаги сар-лавхали мақолада «Ғалабанинг 40 йиллиги» мавзеси аҳолисига транспорт хизмат кўрса-тиш юзасидан тақдирлар. Йўналишлардаги автобусларнинг қатновини бир маромда таъминлаш борасида мулоҳазалар билдирил-ган эди.

Ушбу мақола юзасидан «Тошшаҳарйўлов-чиратанс» Давлат уюшмаси бошқаруви раис-ининг ўринбосари Р. Усмонов имзоси билан тах-ририйта келган жавобда шундай дейилади:

«Тошкент оқшомига» газетасининг 1998 йил 30 мар-тдаги сониди эълон қилинган «Қулай бўлур эди» мақола-си «Тошшаҳарйўловчиратанс» Давлат уюшма-сида кўриб чиқилди.

Ҳозирги вақтда 72, 148-автобус йўналишлари Ка-дишев бош автобекатидан фойдаланувчи самолёт-созлар даҳасининг 1 ва 1-а мавзелари ҳамда хар-бийлар шаҳарчаси аҳолисини хизмат кўрсатмоқда. Уларни ўзгартариш аҳолининг шикоятларига сабаб-чи бўлади.

6-автобус йўналишининг сўнгги бекати Шолохов ва Паркент кўчалари чорраҳаси олдида, йўлнинг ҳаракатланиш бўлағида жойлашган. Бу ерда автобус-лар қайрилиши ва транспорт ишини назорат этиш нозимхона ҳамда қисқа муқаддатли дам олиш шароити яратиш учун муносиб жой мавжуд эмас.

«Ғалабанинг 40 йиллиги» мавзеси аҳолисига юқори-даги 6, 110, 119, 161-йўналиш автобуслардан ташка-ри 6, 29-трамвайлар, 30, 44, 106-автобуслари ҳам 72, 148-автобуслар йўналиш қатнов йўлидан юради.

Юқорида баён қилинган мулоҳазаларга кўра 72, 148-автобус йўналишларини ўзгартариш назарда ту-тилмаган.

«Ғалабанинг 40 йиллиги» мавзеси аҳолисига тра-нспорт хизмати кўрсатишни яхшилаш учун 30, 44, 110, 161-автобус йўналишларидаги ҳаракат жадвал-ларининг ҳар бири яна биттага қўйилди.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастур ҳамда «Таълим тўғрисидаги Қонуннинг қабул қилиниши ўқув масканлари ҳаётида ўзига хос туб бурилиш ғисди. Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги қошидаги Эстрада-цирк коллежи фаолияти таълим-тарбия жараёнида ҳам ана шу ҳужжатлар ўзига хос ўрин тутади. Коллеж директори Давлат Алимов билан суҳбатимиз амалга оширилган ишлар, белгиланган режалар ҳусусида бўлди.

— Билим даргоҳимиз — Эстрада-цирк коллежи тузилганига икки йил бўлди. Коллежда эстрада хонандалари, эстрада созандалари, замонавий рақс, бадий сўз санъати, цирк санъати бўлимлари мавжуд. Агар эсингизда бўлса Наврўз байрами арафасидаги йилгида Президентимиз миллий эстрадалар тўғрисида жуда куйиниб гапирдилар. Дарҳақиқат «Ўзбек миллий эстрадасининг тамойиллари нимадан иборат?», «Нима учун биз бошқа эстрадага тақлид қилишимиз керак?» қабилидаги масалалар бизнинг ўқув даргоҳи учун асосий масала бўлиб келяпти. Буни ўқитувчиларимиз ва қолверса ҳар бир йигит-қиз ўқишга кирганидан то битиргунча юракдан астойдил ҳис этиши керак. Ўқув дастурлари ҳам худди мана шу йўналиш асосида ўзгартирилган. Ўзбек эстрадасида илгарилари Россия эстрадасига тақлид қилиш ҳоллари сезилган бўлса, яқин-яқингача ҳинд, эрон, турк усуллари, оҳанглари кўшиқларимизга сингдириш авж олганди. Ахир бизнинг ниҳоятда бой миллий санъатимиз бор-ку. Уларнинг барини болаларга етказиб билим бериш керак. Шу асосида яратилган мусиқа ҳам бошқача бўлади, яъни ҳозирги замон та-

лабларига тўлиқ жавоб беради.

Яқинда Жиззахда ёш эстрада ижрочиларининг биринчи республика танлови бўлди. Совриндорлар кўшиқ репертуарининг не-

ўз соҳасини пухта билган ўқитувчиларимиз бу ишда каттагина кўмак беришмоқда. Масалан, эстрада хонандалари бўлимида Республикада хизмат кўрсатган артист Юнус Тўраев, опера театри солисти Гюльнора Умарова, созандалар бўйича Валерий Сафаров, замонавий рақс бўйича Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артистлар Фотима Носирова, Валерий Клочко, Наталья Варюхина, бадий сўз санъати бўйича Исоқ-тўи Жуманов, цирк санъати бўйича цирк ва спорт усталари Анатолий Юзбашев, Баходир Билоловлар ўз билим ва маҳоратлари-

лишда Ўзбек халқ циркининг ижрочилари, яъни дарбозлар, полбонлар, масхарабозлар бўлса, иккинчи йўналишда профессионал цирк артистлари жой олганди. Жиддий мулоҳаза қилиб кўрсак, агар 15 ёшдан бола бизнинг ўқув даргоҳига келса кеч бўлади. Аслида цирк санъатида тўрт, етти, ўн ёшдан кириб келишади. Цирк санъати усталари сулоласидан етишиб чиққанлар бошқа гап. Улар жуда мурғаклиги билан соҳани ҳис эта олишади. Цирк санъати таълимида изчиллик, давомийлик, ўзвийлик йўқ. Ахир миллий дастур ҳамда «Таълим тўғрисидаги» Қонунда ҳам таълим тизимидаги изчиллик алоҳида эътибор қаратилган-ку. Соҳага оид бошланғич тарбия мактаби йўқ. Болалар тўғридан-тўғри оиласидан олган билими билан коллежга келади. Агар у цирк санъаткорлари сулоласи — фарзанди бўлмаса-чи? Ҳозирги ўқувчиларимизнинг аксариятида бошланғич билим йўқ. Назаримда бошланғич цирк таълими берадиган мактаб-лицей очилмоқчи. Фақат шу йўсиндагина жаҳон миқёсидаги цирк соҳаси кадрларини тайёрлаш мумкин. Очингани айтганда Ўзбек циркида кадрлар масаласи жуда жиддий турибди. Бу борада босқичма-босқич тарбия йўлга қўйилса, кутилган натижаларга эришиш мумкин.

Бир сўз билан айтганда миллий дастур ва «Таълим тўғрисидаги» Қонунни амалга ошира бориб цирк санъати ва миллий эстрадамиз рақсига ўз ҳиссамизни қўшишга имкон қадар интиломоқдамиз.

Суҳбатдош
Гўзал ХОЛИҚОВА.

Миллий дастур

МУАММОЛАРНИ ЧЕТЛАБ

гизини Ўзбек халқ мусиқаси ташкил этиши бизни жуда қувонтирди. Мазкур танловда юртимизнинг барча вилоятларидан ёш ижрочилар қатнашишди. Демакки, эстрада соҳасида бизда истеъдодлар бор. Фақатгина уларни тарбиялаб, қадрлаб катта сахнага олиб чиқиш керак. Мен юқорида номини қайд этган танловда билим даргоҳимиз ўқувчиларидан Отажон Маликов дипломага, Ирода Йўлдошева эса «Энг ёш ик-тидорли ижрочи» совринига лойиқ деб топилдилар.

— Ёшлар билимининг юқори бўлишида моҳир ўқитувчиларнинг ҳам беқис ўрни бор. Шундай эмасми?

— Албатта. Ўқитувчиларнинг билим даражаси, ўқув таърибаси ҳам юқори бўлиши керак. Ёшлар руҳий оламини тушунадиган ҳам

ни ўқувчилардан сира аяшмайди. Айтмоқчиманки, ҳар бир бўлимининг ўзига яраша катта таърибали ўқитувчилари бор. Уларга ишониб яхши мутахассислар тайёрлашимиз мумкин. Ундан ташқари Мансур Тўшматов, Қозим Қайомов, Мирза Холмедов, Дони Илфос сингари таниқли санъаткорлар коллежамизга тез-тез келиб ёшларга ўз маслаҳатларини беришади. Шунингдек, «Ўзбекнаво» гастрол-концерт бирлашмаси биз билан ҳамкорликда кадрлар тайёрлаш бўйича ижодий-амалий шартномалар тўзган.

— Цирк санъати соҳасида мутахассислар тайёрлаш борасида нима-лар дея оласиз?

— Илгариги тузумдан цирк санъати иккига бўлиниб қолганди. Биринчи йўна-

Ўзларининг куй ва қўшиқлари билан халқ олқишига сазовор бўлаётган ёш санъаткорлар сафи кун сайин кўпайиб бораётганлиги истиқлол шарофатидандир.
Рустам Шарипов олган сурат.

Матбаа

БУЮК СИЙМОЛАР

Бетимсол маънавий кадриятларимиз, кўҳна ва бой тарихимиз, маданий меросимизга муносабатнинг ўзгариши узок мезгилда яшаб, абадий барҳайт асарлар яратиб кетган буюк алломаларнинг ҳаёти ва ижодини чуқур ўрганиш, улардан кенг халқ оммасини баҳраманд қилиш бугунги кунимизнинг долзарб вазифасидир.

«Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти шундай алломалардан ҳисобланмиш уч муҳаддис ҳақида Убайдулла Уватовнинг «Буюк муҳаддислар» рисоласини чоп этди.

Рисола Имом ал-Бухорий таваллудларининг 1225 йиллигига бағишланган. Китобни ўқир экансиз, машҳур уч муҳаддис: Имом ал-Бухорий, Имом Муслим, Имом ат-Термизийларнинг ҳаётлари ҳамда бизга мерос қилиб қолдирган асарлари, уларнинг устозлари, шоғирдлари ҳақида атрофлича маълумотлар оласиз.

Имом ал-Бухорий умр бўйи кишиларга илмий жиҳатдан ҳам, моддий жиҳатдан ҳам наф етказмоқни ўзларига олий мақсад қилиб қўйганлар. Улар доимо: «Ғийбат ҳаром эканини билганимдан бери ҳеч қачон бирор киши ҳақида ғийбат қилмаганман», — деб таъкидлаган эканлар.

Шунингдек, рисолада «Имом ал-Бухорийнинг шоғирдлари», «Буюк алломалар Имом ал-Бухорий ҳақларида», «Ал-Жомеъ ас-сахий» Имом ал-Бухорийнинг шоҳ асарлари эканлиги ҳақида сўз боради.

Имом Муслим, Имом ат-Термизий ҳаётлари ва битган асарлари ҳақидаги

маълумотларни ҳам шу рисоладан ўқингиз мумкин.

ҚУРБОНЛАР ЁДИ

20-30-йилларда яшаб ижод этган авлодларимиз фаолиятининг қай тарафини олиб қарамагн, худди бизни ўйлаб иш кўргандек бўлаверди. Адабий жараёнимизда мавжуд бўлган муаммоларнинг қай бирини олиб қарамагн, уларнинг илдизларини ўша аждодаларимиз ижодидан, фаолиятдан топасиз.

Абдулла Қодирий ва унинг сафдошлари ҳақидаги «Ватан фидойилари» руқни остида чоп этилган олим Аҳмад Алиевнинг «Истиқлол ва адабий мерос» китоби адабиётшунослигимизда ва умуман маданият тарихимизда кам ўрганилган муаммога — қатагон даври қурбонлар бўлган буюк сиймоларимизнинг ҳаёти, ижоди ва илмий фаолиятини ўрганишга бағишланади.

Бинобарин, шахсга сизиниш фойдаланган 50-йилларнинг ўрталаридан кейин Абдулла Қодирий, Чўлпон, Фитрат, Бехбудий, Элбек, Ғози Юнус, Боту каби адабларимиз ҳаёти ва ижоди билан ўқувчи шугулланиб келаётган адабиётшунос олим Аҳмад Алиев бу соҳада ўнлаб тадқиқот, рисола ва мақолалар эълон қилди. Мазкур китоб шу тадқиқотлар замида яратилган. Китобга академик Иззат Султон сўзбоши ёзган. Китоб олий ўқув юр்தларининг филология факультетлари талабалари, илмий ходимлари учун қўлланма сифатида тавсия этилади.

Бу китоблар «Ўзбекистон» нашриётида чоп этилди.

Назира ЖҲАЕВА.

Агар ҳикматга
бўлса шифофотинг,
Ки бўласун Нух умрича
ҳаётинг.

Жаҳл аҳли кимгаки
уафат бўлган,
Ул улафати ичра, юз
минг офат бўлган.

Зинҳорки зулм
риштасин уз,
Инсоф ила адл қасрини
туз.

Кўп демак бирла
бўлмағил подон,
Кўп емак бирла
бўлмағил ҳайвон.
Алишер НАВОЙ.

Ҳикматнома
**ДОНОЛАР
ДЕЙДИКИ...**

Ким ёмлаки уруғини
экса, пушаймон мевасини
ўриб олади.

Шайх САЪДИЙ.

Очофатлик бошга
бало келтирур,
Нафсий тийиш роҳат
даво келтирур.
Абу Абдулло
РУДАКИЙ.

Бодадин хирадур эс-ҳуш
ва димо,
Шўғласи сўнади, ўнади
чироқ.

Бода ҳар бир бошга
кириб келган дам,
Ақл ундай бошдан

узади қадам.
Қамолдин
БИНОЙ.

Доналар мастлик
қилмас,
Оқиллар шароб ичмас,
Узин билган ҳар киши,
Пастликка

қадам қўймас.
Абумажид САНОЙ.

Дейсан, бода
дарду аламини олар,
Асли иймон, соғлиқ,
чидамни олар.

Рукмидин АВХАДИЙ.

Қодир ТУРОПОВ.

— Ўзлимизга қайтаётган кейинги йилларда халқимизда дунёвий, диний билимларга нисбатан қучли зарурат сезилаяпти. Айни чоқда кўплаб саволлар ҳам туғилаяпти. Албатта, йилгилан ўйлаб саволларга бирданига жавоб топиш осон эмас, шунинг учун масалани мавжуд имкониятларимиздан келиб чиққан ҳолда ҳал этишга тўғри келади. Бугунги кундаги жавоб-талаб масалалардан бири «Мусылмончилик мезони нима?» деган саволдир. Шубҳасиз, бу муаммо ҳозирда ҳар бир ўзбек фуқаросининг эътиборини ўзига тортиб келаяпти. Бир тоифа кўпчилик мусылмончилик мезони либослар дейди, иккинчи тоифа эса мусылмончилик дилда дейди, учинчиси ташкири кўринишда деса, маълум тоифа одамлар мусылмончилик тақво билан ўлчанади дейишади ва ҳоказо. Жавобларни таҳлил этиб, жамласак улар асосан икки фикрга келиб тақалаяпти. Биринчиси кўра мусылмончилик кишининг «мусылмонча ташкири кўриниши, либоси» билан ўлчанса, иккинчиси фикрга кўра мусылмончиликнинг асосий, ҳаққоний белгиси кишининг тақводорлик даражасидир. Шундай экан, мазкур икки фикр йўналишини алоҳида таҳлил этасак: исломда либос масаласига оид қанчалик таҳлиллар борми?

— Исрода либоснинг ўрни масаласи бугунги мусылмон дунёсида ҳам муҳим масалалардан ҳисобланади.

«Мусылмончиликдаги либос» масаласи асосан ислом пайдо бўлган даврдаги Арабистон ярим оролида яшаган қўчманчи ва ўроқ араб қабилаларининг анъанавий, маҳаллий либос турларига бориб тақалади. Аниқроғи, бугунги кунда биз «Ис-

ломдаги либос» деб ўйлаган нарсалар аслида исломдан анча олдин, ўйлаб асрлар давомида шаклланган, маҳаллий халқнинг миллий либосидан ўзга нарсаси эмасдир. Шунинг учун улар ҳақидаги маълумотлар асосан Қуръони Карим ва Ҳадиси шарифларда учрайди.

Бизнинг асримизда қилинаётган ишларга қайтсак, араб миллатининг ислом келиб чиққан кейинги миллий кийимлари кўпгина ажабий олимларнинг диққат марказида бўлиб келмоқда. Бундай илмий тадқиқотлар каторига доктор Солиҳ Аҳмад ал-Алининг «Биринчи ҳижрий асрдаги араб либослари» деган мақоласини қиритиш мумкин. Бу мақола «Ироқ илмий тўпламлари» журна-лида 1966 йилда чоп этилиб, мазкур соҳадаги илк қадамлардан бўлган. Шу муаллифнинг кейинги илмий мақоласи «Арабий либосларининг ислом пайдо бўлгандан кейинги биринчи асрлардаги ранги» деб номланган. Бу мақола ҳам юқорида зикр этилган журналда 1975-76 йилларда босилган. Доктор Солиҳ Аҳмад ал-Алининг «Биринчи ва иккинчи ҳижрий асрларда ишлатилган матолар» деган мақоласи анча байроқ Байрутда «Ал-Абхос» журна-лида чоп этилган.

Бу мақолалардан кейин кўпгина муаллифлар либос масаласига мурожаат қилидилар. Улар жумласига «Ислом фикрида аёллар безаклари ва либослари» ҳам рисоласи кирди. Бу асар 1982 йилда Мадхия аз-Зумайли тарафидан ёзилган. Булардан ташқари араб дунёсида бугунги кунга қадар ўйлаб янги ишлар эълон қилинди ва қилинади. Таниқли араб олими, доктор Мухаммад бин Форис ал-Жамилнинг янги — «Пайғамбаримиз асрида либос» китоби шулар жумласидандир. Арабий либослар таърифи кўра асосан либослар беш тоифага бўлинади: бош либоси, оёқ либоси, танга либоси, қўл либоси, оёқ либоси.

Бош либоси ҳақида гапирадиган бўлсак, биринчи галда «химо»га тўхталмиш лозим. Химо — ўзбекча-сида оддийгина қилиб айтсак рўмол — аёлларнинг асосан бош кийими ҳисобланади. Қуръонда Оллоҳнинг сўзлари шундай келтирилади: «... ва қўққарларини (химо) билан ўрасинлар (ёпсинлар)» («ан-Нур» сураси, 31 — оят). Манбаларга қараганда бу илоҳий тақдирнинг сабаби аслида шунга далолат қиладики, у замоннинг аёллари бошларини химо билан берkitташлариди уларни орқадан тушириб қўйганлар. То-моқ, бўйин, қўлоқлар очик қолган. Оллоҳ тооло химорни ён аралаш ўрашчи буюрган. Бунда аёл химорини ёни билан ўраб, қўққарларини берkitтаган. Бунга мамлакатнинг табиий, иқлимий шароитлари ҳам сабаби бўлган.

Бу нарсалар ҳадисларда ҳам ўз аксини тогган. Пайғамбаримизнинг қуйидаги сўзлари бизгача етиб келган: «Оллоҳ ҳоиз салоатини химорсиз қилмайди» (Ибн Ханбал). Бу ерда ҳоиз дейилганда балоғат ёшига етган болига аёл назарда тутилади. Ана шу ҳадисга тақлид ва ит-от қилинган ҳолда намоз пайтида ке-нироқ либос ва рўмол ўраш ислом динида қабул бўлган.

Мазкур либослар намоз пайтида аёл киши учун илоҳий бориқ бў-лайликлар яратиш учун жорий қўй-лган. Ҳаёт давомида эса ҳамма ўзи-га қулайлида юрганлар.

Рўмол (химо) маълум мато ёки рангли бўлиши шарт эмас. Асосий талаб, ўраган жойни берkitтиб, та-ғидида қуринмаслиги зарурлигидан-дир. Бу маънода ҳаттоки салла ҳам химо, яъни бошни берkitтувчи рў-мол ўрнида ишлатилган. Химо ҳар хил: юпка ва қалин бўлиши мумкин. Бир аёл Ойиша ҳузурларига юпка химорда келганда, Ойиша она уни ол-дилар ва ўрнига қалин химо ўра-

ди. Бу воқеани шундай изоҳлаш мумкинки, қумли, сершамол, иссиқ шароитда яшаган аёлга юпка рўмолдан наф қилган.

Химо мавиттани кафанлашда ҳам ишлатилиши мумкин бўлган (Ибн Ханбал). Химо фақатгина аёллар бо-шини берkitтадиган нарсаси маъно-си билан чегараланмайди, сабаби эркаклар бошни берkitтишда ҳам химордан фойдаланилади. Мисол тариқасида, бугунги кунимизда барча араб давлатларида рўмол эркаклар учун ҳам асосий либослар ҳисобла-нади. Улар салладан кўра кўпроқ рў-мол ўраб юришади. Уни шомол учир-масин деб тепадан ҳалқа билан бо-стириб қўйиладди.

Агар шомол турса, рўмол учлари томоқ тағидан ўтказилиб кўздан бош-қа юз, бўйинлар ўралиб, бош устига чиқарилади ва яна ўша ҳалқа билан бостирилади. Бу либослар ди-нийликдан кўра кўпроқ миллий, ма-ҳаллий, иқлимий характерга эгадир.

— Химо — рўмолнинг таъри-фи анча кўп экан. Рўмол аёллар-га қанчалик манзур бўлса, салла ҳам эркаклар орасида шунча машҳурдир. Айтингчи, у ҳам ли-бос саналадими?

— Халқимиз орасида «диний ли-бос» ҳисобланмиш кийимлардан би-ри салладир. Исмоил ал-Жавҳарий фикрича «салла араблар тоғидир. У арабий қабилалар эркакларининг кийими, ҳисобланган ва турли ва-зифаларни ўтаган. Масалан, бойла-ғи ўрнида ишлатилгани маълум. Умар бин ал-Хаттоб жароҳат олган-ларида қоринларини қора салла би-лан боғлаганлар (Ибн Ханбал). Са-ҳоба Абдуллох бин Атик оёқлари-болдиридан синганда, уни салла би-лан ўраганлар (ал-Бухорий).

Салла турли усулларда ўралган. У маълум бир матодан олинмаган. Ҳаттоки, ридони ҳам салла ўрнига ўраш мумкин бўлган. Абу Умома ал-

Бохимийдан ривоят қилинади: «Бир қўчманчи арабни олиб келиб, устига ридони бошига салла қилиб ўраб ол-ди, ҳаттоки ўнг қошининг устига ри-досининг учи чиқиб қолди» (Ибн Хан-бал).

Саллардан турли рангдаги мато-лардан тайёрланган. Баъзи салла-ларнинг ўз номи бўлган, масалан, «ха-ракониийа» - қуйган рангли. Ибн ал-Асирда «харақониийа» қора деб ту-шултирилади, аз-Замхшарий эса «олдова ёнгандан кейин ҳосил бўл-ган ранг» деб тушултиради. Яна «Ху-таккийа» салласи маълум бўлган. Ху-таккийа қўчманчи араблар қиядиган салла бўлган. Хутажа деган араб шу усулда салла ўрагани учун, бу салла унинг номи билан қолган. Салла тур-ларидан яна бири, «қутриййа»-дир.

Анас бин Молик деди: «Расулulloх, таҳорат қилаётганларини кўрдим, бошларида эса «қутриййа» салласи бор эди» (Ибн Можа).

Шундай қилиб айтиш мумкинки, салла қадимий арабий бош кийим-лардан ҳисобланади. Мусылмонлар эса Расулulloхга тақлид қилган ҳол-да салла ўрайдилар. Яна шунинг таъкидлаш лозимки, салла турли ма-то ва ранглардан бўлиши мумкин.

— Яна бир баҳсли муаммо — бу хижоб билан боғлиқдир...

— Хижобнинг тарихи ислом тари-хи билан тенг десак хато бўлмайди. Чунки у исломдан олдинги юз йил-лар давомида мавжуд бўлишига қа-рамай фақат ислом дини майдонга келгандан кейингина муаммога айланди. Баъзи мусылмон олимлари аёллар кўздан бошқа ҳамма ёғини берkitтиши керак деса, баъзилари қўл билан юзини очиб мумкин дейи-шади. Яна баъзилари эса аёлнинг аврати фақат ибодат пайтида берк бўлиши керак, ҳаётда эса ҳар қан-ча хижоб кийимда юриши керак, ле-кин хамиятда мақбул бўлган ахло-қий меъёрлардан ташқарига чиқиб мумкин эмас, дейишади. Бу гаплар-нинг қай бири тўғри, қай бири но-тўғри эканлиги ҳақида мана 14 аср-ли баҳслар давом этиб келаяпти.

Исрода замон кўзи билан қара-шни хоҳласак унга юқори онгликки ва ислом талаб этадиган илмийлик ну-қтаи назаридан ёндошишимиз керак. Бунинг учун мутаассиб мусылмон-лар йўл қўйётган хатолардан ўзимизни тортишимиз кераки, акс ҳолда бу хато-лар, ҳақиқий мўътадил ислом-дан чеккага чиқилар, исломни ўз-ларининг гаврали ниятларига бўйсун-дирмоқчи бўлганлар учун қўл кели-ши мумкин. Биз бир нарсани аниқ белгиллаб олишимиз керак, у ҳам бўлса бугунги «исломий либослар» исломдан илгариги Арабистон ярим оролида яшаган қўчманчи ва ўроқ араб қабилаларининг табиий-иқлим-ий шароитлари, талаблари асоси-да вужудга келган «миллий, қабил-вий» либослардир. Исрода келиб чи-ққандан сўнг, ўз-ўзидан маълумки, бу халқ анъанавий равишда ўз либоси-да қолди. Ўзга юртлардаги «анги» мусылмонлар эса ўша арабий либос-ларни мусылмончилик либоси деб қа-бул қила бошлагани ҳам маълум. Бундай чеккага чиқилар натижа-сида «хижоб» мусылмон жамиятига хо-с ижтимоий муаммога айланиб бор-ди.

Келинг, гапни «хижоб» сўзининг маъносини эканлигидан бош-лайлик. Фейлий ўзақ маъноси бир нарсани бир нарсадан тўсмок, ани-роғи юзни ташки дунёдан берkit-мок, юзга ниқоб тортимок, Ҳўш, бу қаердан келди. Таниқли араб олими Мухаммад ал-Ғаззолий айтдики: «Бир китобда ислом эзини ҳаром қилади, — деб ўқидим. Юзни очиб юриш эса бу ишнинг асоситачиси эмиш. Шунинг учун юзни очиб юриш ҳам ҳаром, чунки у осийлик белгиси экан». Исрода ҳаж пайтида юзни очиб юришни мажбурий деб топган. Бар-ча намозларда аёллар учун юзни очишга рухсат берилган. Бошқача

қилиб айтганда исломнинг беш ру-қидан иккисида юзни очишга йўл бе-рилган. «Ҳўш, бу билан шахвоний ҳисларга йўл берилиб, хижоат эши-ғи очилдими? Шундай пасткаш фи-қр ҳам бўладими?» — деб ўртага са-вол ташлайди Мухаммад ал-Ғаззо-лий.

Пайғамбаримиз барча фаслар давомида, масжидларда, бозорлар-да аёл кишининг юзи очик бўлиш-лигини мақсадга мувофиқ деб топ-ганлар. Шу пайтга қадар аёллар берkit-тилсин деган гаплари ҳеч бир ким-са тарафидан ривоят қилингани йўқ.

Ойша онамиздан бир ҳадис ри-воят қилинади. Абу Бакр қизлари Ас-мо жаноби Расулulloх ҳузурларига кирди. Унинг эғнида юпка матодан тикилган қўйлақ эди. Расулulloх юз-ларини ўғириб, дедилар: «Эй Асмо, аёллар балоғат ёшига бораганлари-да фақатгина шу жойлари очик бў-лиши лозим дедилар ва ўз юзлари ва қўлларига ишора этдилар». Де-мак, юз ҳам, қўл ҳам аврат эмас.

Шу ерда келганда савол ту-ғиладики, хўш, «хижоб»га кирди, «хижоб қўйиш» дейилганда нима-ни тушунишимиз керак?

— Бу ҳолда аёл кишининг ниқоб билан юзини берkitтиб кўзини очик қолдириши кўзда тутилади, чунки хижоб деган кийим йўқ, бу ҳаракатни-нг номидир.

Ал-Азҳарий ниқоб ҳақида шундай деди: «Агар аёл киши ниқобини кў-зи аралаш қўйса бу «васваса» дейи-лади, кўзини кўйса ниқобдир. Бур-нигача бўлса «лифом»-дир. Бошқа ривоятда айтилган: «Ихром кийган аёл ниқоб ҳам тутмайди, қўлқоп ҳам киймайди» (ат-Термизий).

Хижоб вазифасини ўтовчи яна бир юз кийими «бурқу» — юз парда-дир. Уни таърифлаб ал-Азҳарий ал-Лайсдан нақл қилиб деди: «Бурқу» минилардан қайбонларга кийдирил-ган. Қўчманчи араб хотинлар либо-

Эътиқод сабақлари

ТАФАККУР ШУЪЛАЛАРИ

(Бешинчи суҳбат)

Халқаро Ислон тадқиқот маркази мудири, фалсафа фанлари доктори
Маҳмудхўжа Нуриддинов билан мусоҳаба

лом либоси» деб ўйлаган нарсалар аслида исломдан анча олдин, ўйлаб асрлар давомида шаклланган, маҳаллий халқнинг миллий либосидан ўзга нарсаси эмасдир. Шунинг учун улар ҳақидаги маълумотлар асосан Қуръони Карим ва Ҳадиси шарифларда учрайди.

